

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

307

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-390-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Franciszek Adamczuk , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
Ewa Badzińska , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
Agnieszka Barczak , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
Wioletta Bieńkowska-Golasa , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości	56
Alicja Bonarska-Treit , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
Agnieszka Borowska , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
Anna Czech , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii	92
Małgorzata Dolata , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
Monika Fabińska , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego	109
Mateusz Folwarski , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym	121
Małgorzata Fronczek , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku	132
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie	142
Marcin Gospodarowicz , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011	152
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne.....	165

Sylwia Guzdek , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012	176
Barbara Hadryjańska , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego	190
Sławomira Hajduk , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym	201
Mariusz Hamulczuk , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego	224
Grażyna Karmowska , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
Joanna Kizielewicz , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
Ewa Kołoszycz , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku	270
Sylwester Kozak , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
Mariusz Kudelko , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego	292
Anetta Kuna-Marszałek , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
Piotr Laskowski , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK”	317
Wojciech Leoński , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
Agnieszka Malkowska , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
Arkadiusz Malkowski , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania	363
Grażyna Mańczak , Ocena polityki proeksportowej w Polsce	373
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku	384

Dominika Mierzwa , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
Andrzej Miszczuk , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
Anna Oleńczuk-Paszel, Monika Śpiewak-Szyjka , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa	431
Piotr Podsiadło , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
Halina Powęska , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim	454
Zdzisław W. Puślecki , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
Bogusława Puzio-Waślawik , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	477
Małgorzata Raczkowska , Spółdzielczość socjalna w Polsce	489
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
Iga Rudawska , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej	513
Robert Rusielik , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011	522
Karolina Sienkiewicz , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego	546
Katarzyna Skorupińska , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych	557
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce	569
Jerzy Sokołowski , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck	581
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych	590
Marcin Stępień , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
Maciej Szczepankiewicz , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego	623
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski	633
Dariusz Urban , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
Piotr Urbanek , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20	654
Adam Wasilewski , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce	667
Anetta Waśniewska , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań	678
Marek Wigier , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
Edward Wiśniewski , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego	700
Urszula Zagóra-Jonszta , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka	710
Katarzyna Żak , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

Summaries

Franciszek Adamczuk , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
Ewa Badzińska , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland	34
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries	44
Agnieszka Barczak , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types.	55
Wioletta Bieńkowska-Gołasa , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship	64
Alicja Bonarska-Treit , Tourism as a chance for local development.....	76
Agnieszka Borowska , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland	91
Anna Czech , Polish energy security and renewable energy sources	99

Malgorzata Dolata , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
Monika Fabiańska , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
Mateusz Folwarski , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis	131
Malgorzata Fronczek , Character of the Polish foreign trade after 1990	141
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
Marcin Gospodarowicz , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization	175
Sylwia Guzdek , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
Barbara Hadryjańska , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
Sławomira Hajduk , Economic instruments of space management on the local level.....	211
Mariusz Hamulczuk , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland	223
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
Grażyna Karmowska , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship	246
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
Joanna Kizielewicz , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland	269
Ewa Kołoszycz , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
Sylwester Kozak , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
Mariusz Kudelko , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
Anetta Kuna-Marszałek , Environmental strategies of enterprises on the international markets	316

Piotr Laskowski , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
Wojciech Leoński , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland	340
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
Agnieszka Malkowska , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region	362
Arkadiusz Malkowski , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation	372
Grażyna Mańczak , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
Dominika Mierzwa , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies	407
Andrzej Miszczuk , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship)	419
Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk , Analysis of efficiency coefficients of public universities	430
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue	441
Piotr Podsiadło , State aid for fishing industry companies.....	453
Halina Powęska , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
Zdzisław W. Puślecki , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
Bogusława Puzio-Waławik , Self-employment during the economic slowdown in Poland	488
Małgorzata Raczkowska , Social cooperative movement in Poland.....	501
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy	512
Iga Rudawska , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare	521
Robert Rusielik , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
Karolina Sienkiewicz , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates	545
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556

Katarzyna Skorupińska , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations	568
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
Jerzy Sokółowski , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results	601
Marcin Stępień , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system	611
Maciej Szczepankiewicz , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities	632
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case	643
Dariusz Urban , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
Piotr Urbanek , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
Adam Wasilewski , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
Anetta Waśniewska , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
Marek Wigier , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective	699
Edward Wiśniewski , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
Urszula Zagóra-Jonszta , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk	720
Katarzyna Żak , Diagnosis of the innovation level of Polish economy	732

Agnieszka Skoczylas-Tworek

Uniwersytet Łódzki

AUDYT JAKO NARZĘDZIE OPTYMALIZACJI ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM W DOBIE KRYZYSU EKONOMICZNEGO

Streszczenie: Na kondycję przedsiębiorstwa mają wpływ, obok czynników zewnętrznych, również te wewnętrzne, które w znacznej mierze decydują o jego przetrwaniu. Ich znaczenie jest tym bardziej istotne w dobie kryzysu ekonomicznego. W zakresie ich identyfikacji i oceny pomocą może służyć audyt, do którego zadań należy weryfikowanie zagrożeń związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa oraz proponowanie alternatywnych rozwiązań ograniczających zidentyfikowane znaczące ryzyka. Celem publikacji jest przedstawienie istoty i znaczenia audytu, a także wskazanie proponowanych kierunków zmian jego funkcjonowania oraz wykorzystania w ramach usprawniania działalności przedsiębiorstw reprezentujących współczesną polską gospodarkę rynkową.

Słowa kluczowe: audyt, zarządzanie przedsiębiorstwem, finanse.

1. Wstęp

Działalność każdego przedsiębiorstwa jest narażona na różnego rodzaju zagrożenia, które nie tylko mogą zakłócić jego bieżące funkcjonowanie, ale również w dłuższej perspektywie czasowej przyczynić się do bankructwa. Na organizację mogą mieć wpływ zarówno czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Z punktu widzenia środowiska zewnętrznego można mówić w szczególności o uwarunkowaniach ekonomicznych, prawnych, handlowych, środowiskowych, regionalnych czy też konkurencyjności. W ramach czynników wewnętrznych należy wskazać przede wszystkim słabości w funkcjonowaniu szeroko rozumianego systemu zarządzania przedsiębiorstwem. Stąd istotne jest zapewnienie skutecznej kontroli organizacji umożliwiającej przeciwdziałanie zagrożeniom. Kontrola ta powinna być sprawowana przez zarząd jednostki, który może w tym zakresie wspierać się innymi podmiotami, na przykład świadczącymi usługi audytu.

Główną rolą audytu jest identyfikowanie i zapobieganie wystąpieniu istotnych zagrożeń mogących wpłynąć na efektywność i skuteczność funkcjonowania organizacji. Uwzględniając obecną sytuację zarówno ekonomiczną, jak i gospodarczą na-

leży zwrócić uwagę, iż przewidywanie możliwości wystąpienia ryzyk mających znaczące skutki dla jednostki jest niezmiernie trudne. Stąd ukierunkowanie działań audytu powinno podlegać nieustannej modyfikacji, nie tylko w miarę rosnących potrzeb i wymagań kierownictwa jednostki, ale również z uwagi na zmienność uwarunkowań, w jakich działa organizacja.

Celem publikacji jest przedstawienie istoty i znaczenia audytu, a także wskazanie przesłanek do jego wykorzystywania w instytucjach sektora prywatnego. W opracowaniu zaprezentowano również problemy, z jakimi borykają się organizacje w dobie kryzysu gospodarczego oraz wskazano zadania, jakie powinien wykonywać audyt celem wspierania ich działalności. W konsekwencji przedstawiono proponowane kierunki zmian zarówno w spojrzeniu, jak i w zakresie działania oraz wykorzystania audytu w usprawnianiu działalności przedsiębiorstw funkcjonujących w polskiej gospodarce rynkowej.

2. Problemy w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwem

W każdym kraju pojawiają się cyklicznie załamania gospodarcze, które w mniejszym bądź większym stopniu mają wpływ na kondycje przedsiębiorstw działających na danym obszarze geograficznym. Niejednokrotnie jednak przyczyn pogorszenia sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa należy upatrywać nie tylko w czynnikach zewnętrznych, ale i wewnętrznych związanych ze źle prowadzoną działalnością gospodarczą, co skutkuje niewłaściwą organizacją oraz zarządzaniem przedsiębiorstwem, a także brakiem nadzoru nad jego działalnością czy też występowaniem zjawisk oszustw i nadużyć¹. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy są przykłady słynnych oszustw odnotowanych w latach 2006-2010, do których przyczynili się m.in.: Bernard Madoff (USA), Allen Stanford (USA), Jerome Karviel (Francja), Ramalinga Raju (Indie), Navin Shapiro (USA) czy Stein Bagger (Dania). Wskazani przedstawiciele firm tworzyli tzw. piramidy finansowe, co skutkowało wykazywaniem gigantycznego wyniku finansowego, za którym stały nierzetelne i niewiarygodne dane finansowe². Wynikało to z zaniedbań w kierowaniu organizacją oraz nieskuteczności przyjętego systemu zarządzania, który nie był w stanie wykryć istotnych zagrożeń.

Wyniki badania przeprowadzonego przez firmę PricewaterhouseCoopers w latach 2008-2009 wśród 384 przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie Europy³ wskazały, że pomimo różnic kulturowych menedżerowie popełniają błędy w zarządzaniu jednostką, do których należą w szczególności⁴: nieodpowiednio zorganizowa-

¹ R. Moeller, *Nowoczesny audyt wewnętrzny*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 685.

² S.T. Surdykowska, *Ryzyko finansowe w środowisku globalnej gospodarki. Kulisy najbardziej spektakularnych afer finansowych ostatnich lat*, Difin, Warszawa 2012, s. 74-76.

³ *Zarządzanie wynikami i efektywnością przedsiębiorstw*, PricewaterhouseCoopers, 2009, http://www.pwc.pl/pl/publikacje/Raport_CPM.pdf (dostęp: 05.03.2013).

⁴ P. Dzurak, G. Biekionis, *Błędy w zarządzaniu wynikami firmy*, PricewaterhouseCoopers, <http://www.hbrp.pl/biblioteka/art.php?id=3977&t=bledy-w-zarządzaniu-wynikami-firmy> (dostęp: 05.03.2013).

wany system komunikacji oraz przepływu informacji, nieefektywny proces budżetowania, brak pomiaru kluczowych wskaźników działalności, brak regularnego pomiaru płynności oraz kontroli środków finansowych, a także bariery organizacyjne w procesie decyzyjnym.

Nieemożność rozpoznania ryzyka o fundamentalnym znaczeniu dla pozycji i rozwoju przedsiębiorstwa staje się obecnie jednym z najtrudniejszych problemów. Zjawisko to potęguje złożoność gospodarcza, która powoduje, że menedżerowie w sytuacji decyzyjnej dysponują szerokim wachlarzem informacji i danych⁵, tymczasem do podjęcia racjonalnej decyzji zarządczej niezbędne są tylko te właściwe. Menedżerowie, którzy potrafią wykorzystać dostępne informacje, dokonać ich selekcji, a tym samym zidentyfikować najistotniejsze zagrożenia, są w stanie podjąć właściwą reakcję i uchronić organizację przed wpływem niekorzystnego ryzyka⁶.

W obliczu pojawiających się zagrożeń przedsiębiorstwa, jako główni uczestnicy rynku, powinny być poddawane kontroli z punktu widzenia efektywności i skuteczności ich funkcjonowania. W gospodarce rynkowej występuje wiele mechanizmów umożliwiających sprawowanie kontroli nad działalnością organizacji, zarówno z zewnętrznego, jak i wewnętrznego punktu widzenia. Zewnętrzny nadzór nad działalnością przedsiębiorstw sprawuje z reguły rynek kapitałowy, produktów i usług, czy pracy, wewnętrzny natomiast pozostaje w kompetencjach władz instytucji⁷.

W każdej organizacji funkcjonuje wiele systemów i procesów dotyczących różnych dziedzin i obszarów działalności. Zadaniem kadry zarządzającej jest odpowiednie kierowanie tymi procesami i ich nadzorowanie, jeśli zaś działania te nie są podejmowane, oznacza to, że przedsiębiorstwo nie jest właściwie zarządzane, a tym samym pozostaje poza kontrolą⁸. Na kierownikach jednostek spoczywa odpowiedzialność w zakresie właściwego zaprojektowania systemu zarządzania organizacją, aby instytucja w sposób efektywny i skuteczny realizowała postawione przed nią cele. W przedsiębiorstwie o nierozbudowanej strukturze organizacyjnej menedżer jest w stanie samodzielnie dokonywać przeglądu działań organizacji, w takim przypadku kontrola przedsiębiorstwa stanowi część podstawowej funkcji zarządczej. Natomiast w sytuacji prowadzenia działalności na szerszą skalę kontrola efektywności nad organizacją i funkcjonowaniem przedsiębiorstwa nie zawsze jest możliwa w odniesieniu do wszystkich obszarów, stąd niezbędne jest wsparcie w postaci audytu⁹.

⁵ Zob. W.M. Grudzewski, I.K. Hejduk, A. Sankowska, M. Wańtuchowicz, *Sustainability w biznesie, czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania*, Poltext, Warszawa 2010, s. 12.

⁶ Tamże, s. 9.

⁷ A. Herdan, M.M. Stuss, J. Krasodomska, *Audyt wewnętrzny jako narzędzie wspomagające efektywny nadzór korporacyjny w spółkach akcyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009, s. 8.

⁸ R. Moeller, wyd. cyt., s. 49.

⁹ Tamże, s. 29.

3. Funkcjonowanie oraz przestrzeń działania audytu w polskiej gospodarce rynkowej

Wskazanie zasad organizacji oraz działania audytu w polskim sektorze prywatnym jest znacznie utrudnione. Wynika to z faktu, iż nie istnieją jednoznaczne uregulowania prawne nakładające obowiązek jego funkcjonowania oraz określające sposób działania we wszystkich instytucjach należących do tego sektora. Jakże przesłanki zatem muszą zadziałać, aby polskie przedsiębiorstwa były skłonne do korzystania z usług audytowych? Należą do nich przede wszystkim obowiązek wynikający z przepisów prawnych bądź wola kierownika jednostki.

W odniesieniu do uregulowań prawnych zasadność korzystania z usług audytowych pojawia się w sytuacji, gdy jednostka jest zobowiązana do publikowania sprawozdań finansowych, które z kolei powinny zostać poddane badaniu opinii biegłych rewidentów. Obowiązek taki wskazuje polska ustawa o rachunkowości, która określa podmioty zobligowane do badania sprawozdań finansowych oraz zasady oceny zgodności tych dokumentów z wytycznymi rachunkowości przyjętymi w jednostce, a także weryfikacji rzetelności i jasności przedstawianej sytuacji majątkowej oraz finansowej przedsiębiorstwa, w tym jego wyniku finansowego¹⁰.

Kolejnym odniesieniem do przepisów prawa w zakresie obligatoryjnego wykorzystania audytu jest ustawa Prawo bankowe. Ten akt prawny wprowadza funkcjonowanie systemu zarządzania w instytucjach prowadzących działalność bankową, który obejmuje system zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej. Według tych uregulowań prawnych narzędzie w postaci audytu wewnętrznego stanowi element systemu kontroli wewnętrznej i powinno funkcjonować w każdym banku działającym w formie spółki akcyjnej, banku państwowego czy spółdzielczego¹¹.

Podobne uregulowania w zakresie funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej wprowadzono w odniesieniu do instytucji ubezpieczeniowych na podstawie art. 30 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej¹². Ten akt prawny nie obliguje firm ubezpieczeniowych do korzystania z usług audytu, jednakże zobowiązuje do wypracowania regulacji wewnętrznych przedsiębiorstwa z zakresu działającego w nim systemu kontroli wewnętrznej.

Innym przykładem korzystania z usług audytu jest obowiązek stosowania regulacji zawartych w *The Sarbanes & Oxley Act* (SOX) z dnia 25 lipca 2002 roku. Ten akt prawny dotyczy wszystkich organizacji notowanych na giełdzie amerykańskiej, to jest zarejestrowanych w *Security Exchange Commission* (SEC), a także jej spółek zależnych, które prowadzą działalność również w innych krajach, np. w Polsce. Głównym założeniem ustawy była poprawa jakości sprawozdań finansowych, a także wskazanie roli i znaczenia audytu w tym zakresie. Obliguje ona wszystkie pod-

¹⁰ Artykuł 65 ustawy z dnia 2 września 2009 r. o rachunkowości (DzU 2009, nr 152, poz. 1223).

¹¹ Artykuł 9 ustawy z dnia 2 listopada 2012 r. Prawo bankowe (DzU 2012, poz. 1376).

¹² Artykuł 30 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (DzU 2003, nr 124, poz. 1151).

mioty funkcjonujące w każdym miejscu na świecie, które wyemitowały papiery wartościowe zarejestrowane w SEC, do zapewnienia bieżącego monitorowania działalności organizacji poprzez wykorzystywanie usług audytorskich.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że akt ten stanowił wzór dla uchwalonej w dniu 7 maja 2009 r. polskiej ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym¹³. W myśl tego aktu prawnego na jednostkach zainteresowania publicznego, w których została powołana rada nadzorcza lub komisja rewizyjna, ciąży obowiązek utworzenia komitetu audytu. Do organizacji tych należą: jednostki emitujące papiery wartościowe dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym państwa Unii Europejskiej, banki krajowe, z wyłączeniem banków spółdzielczych, zakłady ubezpieczeń oraz reasekuracji, instytucje pieniądza elektronicznego oraz podmioty prowadzące działalność maklerską¹⁴. Należy zaznaczyć, że zapisy tej ustawy również wyrównały w pewnym sensie szanse firm świadczących usługi audytorskie na polskim rynku, z uwagi na wprowadzenie zasad i ograniczeń związanych z rotacją firm świadczących usługi audytowe w odniesieniu do jednego podmiotu.

Innym przypadkiem jest sytuacja, kiedy kierownik danej jednostki sam decyduje się na korzystanie z usług audytu jako narzędzia wsparcia. Audyt w tej formie funkcjonuje przede wszystkim w korporacjach, dużych przedsiębiorstwach, niekiedy występuje również w średnich organizacjach. Wola wykorzystania audytu wiąże się zwykle ze stopniem kontroli nad sytuacją jednostki przez zarządzającego nią. Im mniejsza organizacja, tym stopień kontroli jest większy, a sytuacje generujące zagrożenia – możliwe do opanowania. W większych przedsiębiorstwach, w których występuje znaczne rozproszenie organizacyjne, nadzór nad ryzykiem jest ograniczony, stąd niezbędne są narzędzia i instrumenty dostarczające informacji z zakresu efektywności jego funkcjonowania. Należy zaznaczyć, że nieco odmienna jest w tym zakresie opinia Europejskiej Konfederacji Instytutów Audytu Wewnętrzznego (European Confederation of Institutes of Internal Auditing – ECIIA)¹⁵, której zdaniem nie rozmiar jednostki powinien decydować o wdrożeniu funkcji audytu w przedsiębiorstwie, ale prawdopodobieństwo i skutek zagrożeń towarzyszących jego działalności¹⁶.

Rolą audytu jest dostarczanie zarządzającemu informacji o efektywności i skuteczności funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w odniesieniu do wszyst-

¹³ Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (DzU 2009, nr 77 poz. 649).

¹⁴ *Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Komitetu Audytu*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego Warszawa, listopad 2010, s. 4, http://www.knf.gov.pl/Images/Rekomendacje-komitet_audytu_tcm75-24820.pdf (dostęp: 14.03.2013).

¹⁵ Europejska Konfederacja Instytutów Auditorów Wewnętrznych, podlegająca pod IIA *Global Institute of Internal Auditors* z siedzibą w USA, jest światową organizacją certyfikującą i standaryzującą audyt wewnętrzny.

¹⁶ *Making the most of the Internal Audit Function: Recommendations for Directors and Board Committees*, ECIIA 2012, s. 7.

kich obszarów działalności przedsiębiorstwa. W praktyce natomiast przedsiębiorcy koncentrują usługi audytorskie na wybranych kwestiach, co powoduje, że zakres działania audytu jest bardzo zróżnicowany. Istotnym czynnikiem kształtującym obszar zastosowania audytu jest wzrost wartości przedsiębiorstwa. Jest to z pewnością najważniejszy cel działania każdej organizacji prywatnej, a wszystkie pozostałe polityki i założenia będą mu podporządkowane. Zatem działania audytu w wielu jednostkach koncentrują się na tych obszarach funkcjonowania, które generują największe dochody przedsiębiorstwa. Wśród dominujących obszarów będących przedmiotem zainteresowania usług audytowych w polskiej gospodarce należy wymienić przede wszystkim jakość i finanse. Skoncentrowanie działań audytu na ocenie jakości ma miejsce szczególnie w przedsiębiorstwach produkcyjnych, handlowych i usługowych, w pozostałych organizacjach skupia się głównie na obszarach finansowych.

Działania audytu skoncentrowane w obszarze finansów jednostki wiążą się z badaniem bieżącej pozycji finansowej organizacji. W tym zakresie zajmuje się on problemami rachunkowości, ewidencjonowaniem i sprawozdawczością transakcji finansowych. Jego ocena obejmuje skuteczność funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w zakresie prawidłowości sporządzanych dokumentów i zapisów księgowych. Weryfikacji podawana jest prawidłowość operacji ujętych w pozycjach finansowych bilansu oraz rachunku zysków i strat. Obszarem badania powinny zostać objęte wszystkie zagadnienia, które mają wpływ na sprawność i jakość funkcjonowania jednostki z finansowego punktu widzenia¹⁷. Audyt ten jest przeprowadzany najczęściej przez niezależnego biegłego rewidenta.

Z kolei usługi audytu w zakresie jakości koncentrują się na systematycznej oraz udokumentowanej ocenie całej organizacji bądź wybranych obszarów jej działalności pod względem dostosowania ich funkcjonowania do kryteriów określonych w normach, standardach i wytycznych¹⁸. Kryteria oceny mogą być zróżnicowane w zależności od branży oraz obszaru, jakiego dotyczą, m.in. systemu zarządzania w organizacji ISO 9000:2000, systemu zarządzania środowiskowego ISO 14000, zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy 18001:2004, zarządzania jakością w branży spożywczej ISO 22000:2005 (HACCP system zagwarantowania bezpieczeństwa produktu konsumentowi) czy zarządzania bezpieczeństwem łańcucha dostaw ISO 28000/PAS 28000:2005¹⁹.

W niektórych przedsiębiorstwach zakres audytu obejmuje kompleksowe badanie wszystkich obszarów działalności organizacji celem zwrócenia uwagi na nieaktualne już procedury oraz podjęcia działań związanych z zastąpieniem ich innymi, które usprawniłyby dany obszar. Jego rolą jest dostarczanie danych i informacji na

¹⁷ M.P. Cangemi, T. Singleton, *Managing the Audit Function, A Corporate Audit Department Procedures Guide*, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, s. 238-249.

¹⁸ Por. S. Nowak, *Podręcznik wdrażania ISO 9001:2000*, Helion, Gliwice 2007, s. 109.

¹⁹ Zob. M. Urbaniak, *Zarządzanie jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem w praktyce gospodarczej*, Difin, Warszawa 2007, s. 96-460.

temat prawidłowości, efektywności i skuteczności organizacji z perspektywy jej menedżera. Przykładem kompleksowego wykorzystania audytu jest z pewnością zakres działania audytu wewnętrznego w instytucjach bankowych, który jest bardzo szeroki i obejmuje badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, a także opiniowanie systemu zarządzania przyjętego w organizacji, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem²⁰.

Innym przykładem w odniesieniu do obszaru działania audytu są przedsiębiorstwa zobowiązane do przestrzegania postanowień wspomnianej już ustawy SOX. W tym przypadku zakres działania audytu dotyczy oceny systemu kontroli funkcjonującego w organizacji, weryfikacji procedur tego systemu oraz kontroli jakości. W oparciu o wskazany zakres, według dokumentu SOX, do zadań audytorów należy identyfikacja słabości oraz ocena skuteczności mechanizmów systemu kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa, ze szczególnym zwróceniem uwagi na aspekty finansowe.

Poza zróżnicowanym zakresem działania audytu odmienna może być również forma jego przeprowadzania. Możliwe jest korzystanie z usług audytu świadczonego przez pracowników jednostki bądź przez podmioty zewnętrzne. Dla przykładu, w Stanach Zjednoczonych audytorzy świadczący usługi audytowe z reguły posiadają tytuł *Certified Public Accountants*, stanowiący odpowiednik biegłego rewidenta²¹. W Polsce tego rodzaju usługi audytowe zazwyczaj świadczą biegli rewidenci, którzy zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o finansach publicznych są również audytorami wewnętrznymi²². Należy jednak zaznaczyć, iż zakres działania tej grupy zawodowej ogranicza się głównie do oceny obszarów finansowych z punktu widzenia weryfikacji sprawozdań finansowych. Tego typu usługi w ramach polskiego rynku oferują przede wszystkim firmy tzw. wielkiej czwórki, do których zalicza się: Deloitte, Ernst & Young, KPMG czy PricewaterhouseCoopers. Mogą one być również realizowane przez inne, mniejsze organizacje świadczące usługi rachunkowe, a zatrudniające biegłych rewidentów.

W sytuacji niewystępowania żadnych wiążących przesłanek, zarówno w odniesieniu do posiadania audytu w organizacji, jak i obszaru jego działania, decyzja w tym zakresie należy do zarządzającego jednostką. Praktyka pokazuje jednak, iż w Polsce funkcjonowanie audytu zyskuje na popularności, jednak nie wszystkie przedsiębiorstwa decydują się na jego posiadanie, a te, które należą do tego grona, mimo wszystko często koncentrują się na poddawaniu badaniu audytowemu jedynie wybranych obszarów działalności. Wśród barier ograniczających funkcjonowanie audytu w przedsiębiorstwie, a także przestrzeni jego działania należy wymienić przede wszystkim: niezrozumienie roli audytu, koncentrację na przeszłości, a tym samym brak świadomości pojawiających się zagrożeń, niewłaściwą kulturę zarządzania organizacją, niechęć do wprowadzania zmian czy też kosztowność tego rodzaju usług.

²⁰ Artykuł 9 ustawy z dnia 2 listopada 2012 r. Prawo bankowe (DzU 2012, poz. 1376).

²¹ R. Moeller, wyd. cyt., s. 25.

²² Artykuł 286 ust. 1 pkt 5 c. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (DzU 2009, nr 157, poz. 1240).

Bez względu na przyjęte uregulowania, wytyczne czy też wypracowane rozwiązania praktyczne należy zaznaczyć, że obszar działania audytu w polskich przedsiębiorstwach jest również uzależniony od ich dojrzałości, cechy uwarunkowanej postawą i świadomością osób kierujących²³. Dojrzałość organizacji wiąże się z prawdopodobieństwem przewidzenia skutków jej funkcjonowania na rynku. Jednostka dojrzała jest w stanie dostosować się w dość krótkim czasie do zmian zachodzących w jej otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym. Biernie podejście do zarządzania organizacją powoduje brak systematycznej kontroli nad jej funkcjonowaniem oraz minimalne i nieprzewidywalne wyniki jej działalności bądź ich brak²⁴. W przypadku podejścia bardziej formalnego i ukierunkowanego na ciągłe usprawnianie jednostka dysponuje silnie zintegrowanym systemem doskonalenia rezultatów jej działalności, a decyzje zarządcze nie są chaotyczne, w związku z czym istnieją racjonalne przesłanki ich podejmowania. O dojrzałości organizacji decyduje również dojrzałość procesów funkcjonujących w ramach jej działalności oraz zasobów ludzkich realizujących te procesy²⁵. Do elementów przedsiębiorstwa, które decydują o byciu jednostką dojrzałą, należą m.in.: strategia działania organizacji, zdefiniowana i jasno określona odpowiedzialność, zarządzanie wiedzą i informacją, kultura organizacyjna, dostępność i wykorzystanie innowacyjnych narzędzi zarządczych oraz system pomiaru wyników działalności. Dojrzałe instytucje są w stanie zapewnić sobie względnie stabilną pozycję na rynku poprzez odpowiedni poziom sprzedaży i zysków. Proces ten wymaga jednak ciągłej analizy, weryfikacji i usprawniania, a w tym zakresie pomocne może się okazać wykorzystanie niezależnej opinii audytorskiej. W związku z tym, że dojrzałość organizacji odnosi się do wszystkich obszarów jej działalności, dlatego im bardziej dojrzała instytucja, tym szerszy powinien być zakres świadczonych usług audytowych.

4. Ukierunkowanie działań audytu w przedsiębiorstwie

Przedsiębiorstwa stoją obecnie w obliczu wielu ryzyk związanych z utrzymaniem płynności finansowej czy zachowaniem ciągłości działalności. Zarządzający przedsiębiorstwem powinni dołożyć wszelkich starań, aby zidentyfikować potencjalne zagrożenia, które mogą w sposób negatywny wpłynąć na jego działalność. Bez względu na wielkość organizacji, działania w zakresie identyfikacji, oceny i przeciwdziałania istotnym zagrożeniom powinny być podejmowane w każdym przedsiębiorstwie. Zadaniem audytu w ramach zapewnienia wsparcia kierownictwu powinna być więc koncentracja na najważniejszych aspektach działalności organizacji, stanowiących największe ryzyko. Należy jednak zaznaczyć, że zakres badania audytowe-

²³ R. Haffer, *Samoocena i pomiar wyników działalności w systemach zarządzania przedsiębiorstwem*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2011, s. 17-21.

²⁴ Zob. K. Lisiecka, *Systemy zarządzania jakością produktów. Metody analizy i oceny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2009, s. 15-22.

²⁵ R. Haffer, wyd. cyt., s. 22.

go powinien być na tyle szeroki i kompleksowy, aby umożliwił wychwycenie słabości funkcjonującego systemu zarządzania.

Biorąc pod uwagę cel oraz charakter działań audytu oraz jego znaczenie dla usprawnienia procesów funkcjonujących w organizacji i zarządzania nią, a także problemy, z jakimi borykają się przedsiębiorstwa szczególnie w dobie kryzysu ekonomicznego, działania audytu poza rozległym obszarem badania należy ukierunkować przede wszystkim na:

- identyfikację istotnych zagrożeń dla organizacji,
- zaspokajanie bieżących potrzeb informacyjnych kierownictwa jednostki,
- ocenę i doradztwo w kluczowych obszarach biznesowych,
- systematyczną ocenę wszystkich obszarów działalności jednostki,
- doskonalenie jednostki poprzez proponowanie innowacyjnych rozwiązań,
- ocenę skuteczności i efektywności działania oraz przepływu informacji,
- analizę gospodarności,
- bieżące komunikowanie działań i innych istotnych informacji z kadrą kierowniczą oraz raportowanie,
- rozpoznawanie znamion oszustw i nadużyć, w tym cyberprzestępstw,
- zastosowanie nowych technologii.

Usługi audytowe powinny koncentrować się na ocenie obszarów działalności organizacji narażonych na największe ryzyko, którego skutek może się wiązać z utratą płynności finansowej i stabilności funkcjonalnej przedsiębiorstwa. Warto w tym miejscu podkreślić, że w okresie kryzysu gospodarczego audyt powinien przede wszystkim koncentrować się na identyfikacji oszustw i nadużyć w przedsiębiorstwie. Zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrzny (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing – IIA²⁶) wykrywanie oszustw nie należy do obowiązków audytora, jednakże powinien on posiadać wiedzę umożliwiającą rozpoznanie znamion oszustwa. Jego rolą jest weryfikowanie podatności badanego systemu na nieuczciwe zachowania oraz ograniczanie ich poprzez rekomendowanie działań zaradczych w postaci mechanizmów kontrolnych. Podkreślenia wymaga fakt, iż coraz częściej dochodzi do przestępstw dokonywanych z użyciem komputera i Internetu, tzw. cyberprzestępstw. Ich charakter jest bardzo szeroki, począwszy od drobnych kradzieży finansowych poprzez kradzież danych osobowych oraz innych informacji istotnych z punktu widzenia funkcjonowania przedsiębiorstwa²⁷. Audytor powinien umieć rozpoznać przesłanki wystąpienia takich zjawisk oraz podejmować działania wspierające i doskonalące system zarządzania przedsiębiorstwem w tym zakresie.

²⁶ Międzynarodowe Standardy Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrzny (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing – IIA, The Institute of Internal Auditors, Altamonte Springs, Florida, USA http://www.iaa.org.pl/images/stories/MD_WWW/definicja_kodeks_standardy_pl_en_2011_final.pdf (dostęp: 05.03.2013).

²⁷ *Badanie przestępczości gospodarczej Polska 2011. Cyberprzestępczość rosnącym zagrożeniem w biznesie*, PwC, listopad 2011, www.pwc.com/crimesurvey, s. 15.

Audyty stanowią narzędzie wspierające zarządzającego jednostką, powinien więc dostarczać kierownictwu organizacji informacje niezbędne dla prawidłowego i racjonalnego podejmowania decyzji, a tym samym zapewnić stały system monitorowania i raportowania o pojawiających się zagrożeniach dla działalności organizacji. Działania audytu powinny koncentrować się w szczególności na optymalizacji działalności przedsiębiorstwa, dostarczając racjonalnej pewności, że jednostka funkcjonuje prawidłowo oraz realizuje wyznaczone przez nią cele.

5. Podsumowanie

Obecnie, w warunkach zmieniającego się otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego, utrzymanie pozycji przedsiębiorstwa na rynku stanowi wyzwanie. Pomocą w tym zakresie może być korzystanie z usług audytu, stanowiącego dla przedsiębiorstwa swoisty mechanizm kontrolny²⁸, do którego zadań należy weryfikacja działalności jednostki pod względem sprawności jej funkcjonowania. Jego rolą jest wnoszenie wartości dodanej do instytucji poprzez proponowanie działań skutkujących rozwojem przedsiębiorstwa oraz wzrostem jego pozycji na rynku. Zaprezentowane w opracowaniu rola i zadania audytu z punktu widzenia problemów współczesnych przedsiębiorstw podkreślają, iż może on stanowić bardzo przydatne narzędzie wspomaganie zarządzania organizacją, jednakże nie powinien być w swych działaniach ograniczany, ale odpowiednio ukierunkowany zarówno na potrzeby jednostki, jak i osób nią zarządzających.

Niestety, organizacja i funkcjonowanie audytu w odniesieniu do polskich przedsiębiorstw nie zostały do tej pory jednoznacznie uregulowane, zastosowanie więc tego narzędzia w ramach większości jednostek stanowi wolę ich kierownictwa. Weryfikacja danych na temat korzystania przez przedsiębiorstwa z tej formy wsparcia jest niezmiernie trudna. Wynika to z tego, że z reguły nie dzielą się one tego rodzaju informacjami, a instytucje audytorskie też takich danych nie udostępniają. Nie poddano również do tej pory badaniu oceny zjawiska wykorzystania audytu przez przedsiębiorstwa ani korzyści płynących z zastosowania tego narzędzia. Należy jednak zaznaczyć, że coraz szersze grono instytucji funkcjonujących na rynku polskim oferuje świadczenie usług audytowych skierowanych bezpośrednio do przedsiębiorstw, można zatem zakładać, że popyt na tego typu usługi będzie zyskiwał na znaczeniu.

Literatura

Badanie przestępczości gospodarczej Polska 2011. Cyberprzestępczość rosnącym zagrożeniem w biznesie, PwC, listopad 2011, www.pwc.com/crimesurvey.

Cangemi M.P., Singleton T., *Managing the Audit Function, A Corporate Audit Department Procedures Guide*, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey 2003.

Dzurak P., Biekionis G., *Błędy w zarządzaniu wynikami firmy*, PricewaterhouseCoopers, <http://www.hbrp.pl/biblioteka/art.php?id=3977&t=bledy-w-zarzadzaniu-wynikami-firmy> (dostęp: 05.03.2013).

²⁸ R. Moeller, wyd. cyt., s. 27.

- Grudzewski W.M., Hejduk I.K., Sankowska A., Wańtuchowicz M., *Sustainability w biznesie, czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania*, Poltext, Warszawa 2010.
- Haffer R., *Samoocena i pomiar wyników działalności w systemach zarządzania przedsiębiorstwem*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2011.
- Herdan A., Stuss M.M., Krasodomska J., *Audyt wewnętrzny jako narzędzie wspomagające efektywny nadzór korporacyjny w spółkach akcyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009.
- Lisiecka K., *Systemy zarządzania jakością produktów. Metody analizy i oceny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2009.
- Making the most of the Internal Audit Function: Recommendations for Directors and Board Committees*, ECIIA 2012 (dostęp 01.03.2013).
- Międzynarodowe Standardy Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrznego (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing – IIA)*, The Institute of Internal Auditors, Altamonte Springs, Florida, USA http://www.iaa.org.pl/images/stories/MD_WWW/definicja_kodeks_standardy_pl_en_2011_final.pdf (dostęp: 05.03.2013).
- Moeller R., *Nowoczesny audyt wewnętrzny*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011.
- Nowak S., *Podręcznik wdrażania ISO 9001:2000*, Helion, Gliwice 2007.
- Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Komitetu Audytu*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, listopad 2010, s. 4, http://www.knf.gov.pl/Images/Rekomendacje-komitet_audytu_tcm75-24820.pdf (dostęp: 14.03.2013).
- Surdykowska S.T., *Ryzyko finansowe w środowisku globalnej gospodarki. Kulisy najbardziej spektakularnych afer finansowych ostatnich lat*, Difin, Warszawa 2012.
- Urbaniak M., *Zarządzanie jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem w praktyce gospodarczej*, Difin, Warszawa 2007.
- Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (DzU 2009, nr 77, poz. 649).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (DzU nr 157, poz. 1240).
- Ustawa z dnia 2 września 2009 r. o rachunkowości (DzU 2009, nr 152, poz. 1223).
- Ustawy z dnia 2 listopada 2012 r. Prawo bankowe (DzU 2012, poz. 1376).
- Ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (DzU 2003, nr 124, poz. 1151).
- Zarządzanie wynikami i efektywnością przedsiębiorstw*, PricewaterhouseCoopers, 2009, http://www.pwc.pl/pl/publikacje/Raport_CPM.pdf (dostęp: 05.03.2013).

AUDIT AS A TOOL FOR OPTIMIZATION OF COMPANY MANAGEMENT IN THE CURRENT ECONOMIC CRISIS

Summary: The condition of a company is affected by both external and internal factors that largely determine its survival. Their importance is particularly important in times of the economic crisis. Audit can be used for the identification and assessment of internal factors. Its tasks include verifying the risks associated with the functioning of the company and to propose alternative solutions to reduce the identified significant risks. The aim of the paper is to present the nature and importance of audit, as well as an indication of the proposed guidelines of changes in its functioning and using it as part of improvement of activities of enterprises representing contemporary Polish market economy.

Keywords: audit, enterprise management, finance.